

прискорила розвиток цієї форми навчання. Уже в середині 2020 р. більше 91 % учнів у світі або призупинили навчання, або перейшли на дистанційне навчання.

Цей процес пов'язаний з очевидними проблемами: недостатнє технічне забезпечення педагогів і здобувачів вищої освіти, неповне методичне оснащення, слабка підготовка педагогів. Проблеми існують на всіх рівнях освіти.

Одним з важливих питань при здобутті вищої освіти є фінансові відносини. Дистанційна форма навчання не дає можливості отримати той обсяг і якість освітніх послуг, на які студенти розраховували, коли уклали договір із закладом освіти.

Студенти-контрактники правомірно ставлять питання про збалансованість одержуваних освітніх послуг. Тим більше, що укладання договору із ЗВО чітко регламентує обсяг і якість послуг, що надаються.

Однак існуюча вітчизняна законодавча база не передбачає зниження вартості навчання.

На жаль, і світова практика не надає достатньої кількості варіантів зниження плати за навчання у зв'язку з переходом на систему дистанційного навчання. Але деякі варіанти існують. Так, у США досить багато видів фінансової підтримки студентів. В умовах пандемії були підвищені стипендії, збільшилася кількість грантів і позик, виникли нові бюджетні схеми навчання.

У деяких країнах ЄС протягом 2020–2021 навчального року студенти мали можливість знизити плату за навчання в разі надання відомостей про втрату роботи одним з батьків через Ковід у тому випадку, якщо в сім'ї двоє здобувачів освіти. Загальна сума знижки коливалася від 10 до 20 %.

У висновку зазначимо, що криза, викликана пандемією, змусила уряди країн сконцентруватися передусім на сферах охорони здоров'я, економічного і соціального розвитку. Але необхідно враховувати, що криза у сфері освіти має більш глибокі наслідки, прояв яких може значно перевищувати з часом наслідки в економічній галузі.

*Асистент кафедри економіки та
управління виробничим
і комерційним бізнесом Г. П. Заєць*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

З розвитком інтернету цілком змінився підхід до навчання. Тепер не обов'язково ходити на традиційні «пари» або їхати в інше місто, щоб підвищити кваліфікацію або здобути освіту, все можна зробити онлайн, адже курсів і програм пропонують величезну кількість. Пандемія виявила

ряд недоліків та рівень неготовності Української сфери освіти до дистанційних форм навчання. Розглядаючи такий формат навчання та підготовки висококваліфікованих кадрів, необхідно з'ясувати основні переваги та недоліки.

Можна вчитися з будь-якого міста: більшість закладів освіти з дійсно якісними навчальними програмами та кваліфікованими викладачами зосереджені у великих містах. Але далеко не всі можуть переїхати в Харків або Київ, щоб жити там і навчатися. Дистанційна освіта вирішує цю проблему – досить мати комп'ютер і доступ до інтернету.

Якість освіти. В університетах, технікумах, розташованих у невеликих містах, часто вона є недостатньою. Буває, що навчальна програма відстає від реальності на кілька років. Тимчасом як електронні курси створюються цілою командою фахівців. Професіонали діляться знаннями і відповідають на питання студентів, а програмісти і дизайнери розробляють оптимальний для навчання інтерфейс. Більшість програм розділено на модулі, до кожного з яких зазвичай додаються посилання на додаткові матеріали – це дуже зручно. Для навчання використовуються інфографіка, відеоматеріали та підкасти, знання тут же застосовуються на практиці.

Доступна ціна. Якщо порівняти вартість повноцінного навчання у ЗВО і вартість онлайн-освіти, друга виявиться значно дешевшою. Багато курсів можна пройти безкоштовно. Іноді на одній і тій самій освітній платформі можна купити три курси за ціною двох – ідеальний варіант, щоб здобути кілька суміжних професій. Так, у вас не буде доступу до загальноосвітніх предметів, обов'язкових на першому-другому курсах університету, але все, що стосується знань з конкретної професії, буде надано в повному обсязі.

Таймінг. Навчаючись дистанційно, ви не витрачаєте час на дорогу, можете займатися в зручний для вас час і пройти той самий курс швидше, ніж в реальному університеті, оскільки вилучаться з навчального плану загальноосвітні предмети. На більшості онлайн-курсів ви складаєте свій, зручний саме для вас графік. Це вагомий аргумент для тих, хто вже працює.

Високі результати навчання. Після засвоєння чергового модуля студенти проходять тести, вирішують завдання, складають реальні проекти. Якщо у студента щось не вийде, він може проконсультуватися з викладачем у чаті і пройти незрозумілу тему ще раз.

Розглянемо недоліки. Самодисципліна – за цим словом ховається проблема куди більша, ніж може здатися. Чи не кожна людина здатна змусити себе сісти і вчитися, коли цьому не сприяють зовнішні чинники. При звичайному сценарії студент просто йде до університету, де є класні кімнати, викладачі, інші студенти, бібліотека і сама атмосфера студентського братерства. Все це підштовхує до того, щоб вчитися. А вдома – більше відволікальних чинників. Щоб вчитися віддалено, потрібно дотримуватися жорсткої самодисципліни.

Відсутність бюджетних місць. У традиційному варіанті освіти талановиті здобувачі вищої освіти можуть претендувати на бюджетні місця і вчитися безкоштовно. У більшості онлайн-курсів такої можливості немає. Отримати знижку можна за допомогою акційних пропозицій та промокодів, але безкоштовне дистанційне навчання – швидше виняток, ніж правило.

Якість контенту. Зробити онлайн-курс, налаштувати рекламу і продати його – сьогодні це може зробити практично кожен. Тому поряд з дійсно якісним контентом на просторах мережі знайдеться і велика кількість підрбок. Щоб не попастися на виверти шахраїв, слід довіряти тільки перевіреним платформам з історією, вибирати програми відомих університетів, коучів та тренерів і читати відгуки.

Наявність диплома. Університет видає диплом державного зразка. У сучасному світі, особливо на керівних постах і в держустановах, це все ще має значення. Також актуальним є «справжній» диплом ЗВО, якщо ви плануєте працювати в зарубіжній компанії. Мало онлайн-курсів видають такий диплом. Найчастіше це сертифікати, які мають вагу в професійному середовищі, але не зіставні, на жаль, з дипломом, виданим закладом вищої освіти.

*Д-р екон. наук, професор О. І. Зоріна,
канд. екон. наук, доцент Т. В. Нескуба,
старший викладач О. М. Мкртчян
кафедри маркетингу, комерційної
діяльності та економічної теорії*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ «СЕНДВІЧ-НАВЧАННЯ» (SANDWICH EDUCATION) В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією з популярних форм навчання європейських студентів є так зване «сендвіч-навчання» (Sandwich education). Ця концепція навчання заснована на дидактичному методі освітньої концепції і передбачає послідовне чергування індивідуальних та колективних фаз навчання [1]. Загалом фази колективного навчання є пасивними і подібними до класичних лекцій: лектор виступає перед аудиторією, а студенти пасивно слухають.

Під час активних фаз навчання студенти повторюють, осмислюють та застосовують здобуті знання під час пасивної фази. Це реалізується за допомогою практичних завдань, які активують кожного студента до участі. Обговорення, дискусії або роботи в невеликих групах – це деякі приклади елементів, спрямованих на активізацію зацікавленості. Застосування раніше здобутих знань допомагає засвоїти їх від короткострокового до тривалого часу. При такому чергуванні фаз колективного та